

WAAR OOK DE NATUUR WINT

SEPTEMBER
2022

HET DUURZAAMHEIDSTRAJECT SELLINGERBEETSE

Wat gaat er de komende tijd gebeuren?

Voorwoord

Een speciale uitgave van het Duurzaamheidstraject Sellingerbeetse.

02

We zijn op de goede weg!

Bij Sellingerbeetse gaan we de zandwinning locatie uitbreiden, de Noordplas.

02

Fauna onder de loep!

03

Scan & bekijk de film 'Footprints'

HET NATUUR-ONTWIKKELINGS TRAJEKT

Tijdvak 1 t/m 4. **06**

EFFECTEN De milieu effect rapportage oordeelt het effect van geluid op de omgeving met ++. Op het gebied van geluidshinder kunnen we dus zeker zeggen dat ook de natuur wint. **06**

INTERVIEW MET LAOS

Vraaggesprek met Annie Beugel, ontwerper en bedenker van het Geologiepad. **07**

Voorwoord

Waar Ook De Natuur Wint

Voor u ligt de Waar Ook De Natuur Wint krant. Een speciale uitgave, waarop ik eigenlijk heel trots ben. Dit betekent namelijk dat we weer verder zijn gekomen met het ontwikkelen van dit waardevolle duurzame project. We kunnen nieuwe informatie met u delen, en dat doe ik graag.

Waar Ook De Natuur Wint kan niet van start gaan zonder de benodigde vergunningen en besluiten. De zienswijzeperiode is gestart. Dat wil zeggen dat op vergunning-aanvragen en het ontwerp-bestemmingsplan door een ieder gereageerd kan worden. Dit is de periode waarin u als belanghebbende, mocht u dat willen, uw zienswijze op een ontwerp-besluit mag indienen bij het bevoegd gezag. In dit geval verzamelt de Provincie Groningen alle zienswijzen. De provincie coördineert, zodat de zienswijze in behandeling wordt genomen in de procedure. De zienswijzeperiode loopt van 21 september tot en met 1 november.

Alle informatie is vanaf nu penbaar. De uiteindelijke milieueffect-rapportage waarin inhoudelijk de voorgaande inspraakrondes al zijn opgenomen is te vinden op onze website. Ook de plannen van de landschapsontwikkeling voor Waar Ook De Natuur Wint kunt u hier uitgebreid bestuderen. Nu kan iedereen alle relevante officiële stukken, wanneer het 't beste past, doorlezen.

Deze krant is dan ook bedoeld als toelichting op deze zienswijze periode. We hebben een lichte, eerlijke samenvatting van de mer opgenomen. We hebben de landschapsarchitect geïnterviewd. Aansluitend geven we een vooruitblik van hoe de Noordplas er na afronding uit komt te zien. We geven aandacht aan het ecologisch onderzoek over de al aanwezige fauna. Dat en meer, in deze krant.

Ik wil de omwonenden, de provincie Groningen, gemeente Westerwolde en Royal HaskoningDHV bedanken voor alle geduld, moeite en inspanningen tot dusver. Samen kunnen we hier een geweldig gebied van maken, met heel veel ruimte voor natuurontwikkeling. Laten we dat doen, welingelicht en in alle transparantie.

Ik wens iedereen veel leesplezier met deze krant.

Chris Kremer

We zijn op de goede weg!

Kremer Zand en Grind wil graag starten met het project Waar Ook De Natuur Wint. Bij Sellingerbeetse gaan we de zandwinning locatie uitbreiden, de Noordplas. Wij hebben de ambitie om dit plan op een zo duurzaam mogelijke manier uit te voeren, met oog voor de natuur. We willen voor de natuur én de directe omgeving de voordelen van deze uitbreiding zo groot mogelijk maken. Dat doen we onder meer door bos aan te planten en door oevers aan te leggen waar vogels zich op hun gemak voelen. Wel moeten we de effecten op het milieu laten toetsen middels een MER.

Een MER is voluit een Milieu Effect Rapportage. Een dergelijke rapportage is een manier om het milieubelang in besluitvorming een volwaardige plaats te geven. Een MER is niet verplicht bij elk te nemen besluit. Alleen als deze besluiten van publieke of private partijen belangrijke gevolgen kunnen hebben voor het milieu is een MER aan de orde. Waar Ook De Natuur Wint komt in aanmerking voor zo'n rapportage. Royal HaskoningDHV heeft dit rapport voor ons samengesteld.

Kremer Zand en Grind wil de huidige zandwinningsplas uitbreiden met 25 hectare, bos aanplanten en de klasseerinstallatie verplaatsen naar Bedrijventerrein Zuid-Groningen (BZG). De zandwinning zoals men die nu kent heeft onprettige effecten op het milieu en op de dieren, vanwege herrie, uitstoot en vrachtwagens. Daarom zijn we bezig onze activiteiten voort te zetten op een duurzamere manier. Op de Zuidplas hebben nu ons eigen zonnepark. Dat levert ons het vermogen om de zandwinning vanaf nu geheel groen, duurzaam en in stilte uit te voeren. Door leidingen vervoeren we het zand met water dan naar de klasseerinstallatie op het BZG. Het water stroomt daarbij terug in de zandwinplas.

Een zandwinning wordt doorgaans pas in de eindfase aan de natuur terug gegeven. Wij willen dit direct vanaf de beginfase doen. Het voordeel van de stilte van onze installatie op elektriciteit zetten we direct in voor nieuwe natuurontwikkeling. Daarom kunnen we meteen bos aanplanten rondom Sellingerbeetse. En maken we gelijk de oever aantrekkelijk voor vogels. Op een paar plekken zullen we wandelpaden aanleggen, in samenwerking met betrokken organisaties. Zo ontstaat er een recreatiegebied waarin vogels ongestoord hun gang kunnen gaan én

mensen nog steeds prettig kunnen recreëren. De m.e.r. toetst onze plannen aan de hand van heel veel parameters. Ecologische milieugevolgen spelen hierin een grote rol. De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) geeft richting aan hoe we om moeten gaan met grote maatschappelijke issues. Denk aan nieuwe woningen, duurzame energie, klimaatverandering of kringloop-landbouw. Ook zij zien onze nieuwe manier van zandwinning als een belangrijke omslag.

'Om onze economie toekomstbestendig te houden en te verduurzamen, is het van nationaal belang dat de transitie naar een circulaire economie plaatsvindt. Een circulaire economie is gericht op het langer in de productieketen houden van grondstoffen, waaronder bouwgrondstoffen. Duurzame winning van (bouw)grondstoffen is onderdeel van dit nationaal belang' (NOVI, paragraaf 3.2 Nationale belangen en opgaven).

Het voordeel van de stilte van onze installatie op elektriciteit zetten we direct in voor nieuwe natuurontwikkeling

Het efficiënt gebruikmaken van grond en het verbeteren van milieukwaliteit zijn officieel geformuleerde belangen voor het Rijk. Deze belangen zijn ook zeer belangrijk voor Waar Ook De Natuur Wint. Enkele andere passende belangen zijn ruimte voor waterveiligheid en voor unieke natuurlijke kwaliteiten, en ruimte bieden voor het ontwikkelen van flora- en faunasoorten.

Het hoofddoel van de milieu effect rapportage is het beschrijven en toetsen van de effecten die de plannen van Kremer Zand en Grind kunnen hebben op het milieu.

De allerlaagste score van deze toetsing is --; de hoogste score is ++. Deze score is afgezet tegen de situatie als er helemaal niets zou gebeuren. De gemiddelde score op de 20 thema's die geselecteerd zijn door de MER-commissie is +. Dat is een score waar wij als Kremer Zand en Grind heel blij mee zijn. Onze plannen zijn dus in het belang van het helpen en het verbeteren van de natuur en het milieu.

De laagste score die we halen is een 0. Dat betekent dat ten opzichte van niets doen de situatie voor het milieu stabiel blijft. Dit geldt onder meer voor verontreiniging en bodembescherming. Op die thema's hebben onze plannen dus geen negatieve effecten. Op het gebied van gezondheid, veiligheid, luchtverontreiniging en enkele andere thema's scoren onze plannen zelfs een ++. Onze uitbreiding heeft op deze thema's dus een zeer positief effect op het milieu. Met de groene en duurzame ambities die

we hebben zijn dit scores waar we alleen maar op hadden kunnen hopen. Een MER-uitkomst als deze verzekert ons dat we met onze ambities op de goede, duurzame weg zijn. We willen iets toevoegen aan de streek waar we al zo lang werken, waar we zo geworteld zijn. Eerder hebben we al eens een succesvolle wand voor oeverwaluwen gemaakt. Nu hopen we dat we met Waar Ook De Natuur Wint ook andere vogels een rustige plek kunnen geven. Een plek waar de natuur haar gang kan gaan. <

Een compleet, rijk & passend natuurgebied met oog voor allerlei soorten flora & fauna

De Grote Bosmuis

Wilde Lijsterbes

Vooruitblik

Als het project Waar Ook De Natuur Wint voltooid is, gaan we iets nieuws zien. De ontwikkeling van natuur en het winnen van zand en grind zullen hand in hand gaan. Vaak worden locaties voor zandwinning teruggegeven aan de natuur.

Het is echter heel zeldzaam dat er tijdens de zandwinning al natuurgebied ontwikkeld wordt. Het drijvende zonnepark in de Zuidplas zorgt voor deze unieke gelegenheid. De afwezigheid van het geluid van de installaties biedt gelegenheid aan vogels en andere dieren om zich te vestigen.

De oever houden we afwisselend. Zo kunnen er verschillende onderwatermilieus ontstaan. Soms is er een strakke oever, soms is er juist een weelderige oever. Van klifachtige oevers met lage begroeiing tot rietoevers met een uitgestrekte flank. Hoge beplanting zorgt voor luwte, dat vinden veel dieren prettig. Op andere plekken maken we een zanddijk. Die kan er voor zorgen dat er een poeltje ontstaat. In zo'n poel kan zich weer andere flora en fauna vestigen dan in de grotere plas.

De beplanting varieert in hoogte. Dat komt door de toepassing van bossages, heesters, grasweiden, rietkragen en lossen bomen. Uiteindelijk zal er veel struweel te zien zijn: middelhoge struiken die beschutting bieden aan veel dieren. In de keuze voor onze aanplant van planten en bomen houden we rekening met welke plantsoorten thuishoren in deze streek. Op deze manier zullen we de bestaande diversiteit niet in gevaar brengen.

Om dit allemaal rustig te kunnen bekijken maken we verschillende uitkijkpunten. Vanaf een heuvel is er uitzicht over een poeltje met natuurlijke oever, met daarachter het grotere water. Op de plek waar de Beetserwijk wordt doorgebroken komt een uitkijkvlonder. De vlonder maken we zo dat deze de relatie met de overzijde versterkt. De vlonder geeft zicht op een stalen frame van de contour van een bomenlaan. Zo vergeten we niet dat hier een prachtige rij bomen heeft gestaan.

Recreërende natuurliefhebbers hoeven het niet bij een uitkijfpunt te laten. Op plekken waar we de fauna zo min mogelijk storen is een geologiepad ingepast in de begroeiing. Ter plekke zijn er informatieborden te vinden waar u kunt lezen over de heester- en struiksoorten. Hier kan de stille recreant op visite komen, bij de dieren en planten thuis.

Al met al vinden we dat Laos Landschaps-architecten een zeer doordacht ontwerp heeft gemaakt. Gehoor geven aan dat Kremer Zand en Grind een wingebied wil uitbreiden is één ding. Een compleet, rijk en passend natuurgebied ontwerpen met oog voor allerlei soorten flora en fauna is een knappe prestatie. Wij zijn heel blij met hoe Waar Ook De Natuur Wint er uit komt te zien. We hopen dat alle dieren én alle omwonenden kunnen genieten van de schoonheid van dit gebied. <

Fauna onder de loep!

Ecologie onderzoek

Met Waar Ook De Natuur Wint willen we de natuur de vrije ruimte geven. In de voorbereidingen komen we er echter achter dat de natuur niet bij alles hulp nodig heeft. Gelukkig maar. Ook zonder ons gaat de natuur haar gang. Dat zien we graag.

Bij de Noordplas in Sellingerbeetse, de plek waar we de winning willen uitbreiden, blijkt de grote bosmuis te huizen. Het leidingtracé van de winplas naar het industriegebied doorkruist een bosstrook waar de grote bosmuis is aangetroffen. Ook op het Bedrijventerrein Zuid-Groningen bij Ter Apelkanaal zijn beschermde dieren gesignaleerd. Hier gaat het om de dwergvleermuis.

Zonder rekening te houden met deze dieren zouden we misschien vaste rustplaatsen of voortplantingsplaatsen aantasten. Dan zouden er ecosystemen vernield worden die we juist in stand willen

In dit hele project willen we juist samenwerken met de natuur

houden. We zijn verplicht om onderzoek te doen en omgevingsvergunningen aan te vragen. We weten dat Waar Ook De Natuur Wint zeker een gunstig effect zal hebben op het milieu, en daarnaast nationale belangen dient.

Dergelijke argumenten zullen in de weg worden meegenomen.

In dit hele project willen we juist samenwerken met de natuur, daarom vinden we onderzoek naar deze dieren ook van groot belang. We hebben Royal HaskoningDHV gevraagd dit onderzoek voor ons uit te voeren. We gaan er van uit dat we een goede oplossing vinden, die deze dieren niet zal storen. Zodoende hopen we dat de grote bosmuis en de dwergvleermuis ons van harte welkom zullen heten. <

De dwergvleermuis

De dwergvleermuis is een nachtdier. Als hij overdag of in de winterslaap verstoord wordt, kan hij zich doodstil houden. De dwergvleermuis komt 2 tot 35 minuten na de zonsondergang tevoorschijn.

De dwergvleermuis jaagt over water en weilanden, langs heggen en bosranden en bij lantaarnpalen. De vlucht is snel en trekkerig. De dwergvleermuis jaagt op kleine insecten, voornamelijk mugjes en schietmotten, maar ook motten en gaasvliegen. Ze vangen geregeld meer dan driehonderd insecten per nacht. Soms jagen ze in groepjes van tien tot twintig dieren.

Afhankelijk van het weer zijn ze acht uur achter elkaar op één plek aan het foerageren!

De ingeburgerde Exoot

De nijlgans (*Alopochen aegyptiaca*), ook wel vosgans of Egyptische gans genoemd, is een eendachtige vogel uit de familie Anatidae (zwanen, ganzen en eenden). In deze familie wordt de soort in de onderfamilie Tadorninae (halfganzen) geplaatst. Dit zegt meteen iets over het formaat. De oude Egyptenaren beschouwden de nijlgans als een heilig dier en beeldden hem regelmatig af in hun kunst.

#wodnw

Afrikaanse soort die sinds het einde van de jaren '60 in Nederland een gewone verschijning is geworden. Ontsnapte siervogels wisten zich net als in andere West-Europese landen goed te handhaven. Inmiddels is de nijlgans niet meer weg te slaan uit de Nederlandse natuur- en weidegebieden en stijgen de aantallen enorm. Komt vooral voor in het westen en noorden van het land en langs de grote rivieren. In de vlucht vallen de zwart-witte vleugels op. De nijlgans verdedigt zijn territorium fel.

Wat voor geluid maakt een nijlgans?

Man heeft een hees herhaalde roep met soms een versnelling. Roep van de vrouw lager en harder; meer snaterend en soms versnellend. Bij gevaar blazen beide.

**Scan de QR-code
voor het geluid van de nijlgans**

WAAR OOK
DE NATUUR
WINT.

Fotografie: Anton Kloof

Agenda: Wat gaat er de komende tijd allemaal gebeuren?

De realisatie van Waar Ook De Natuur Wint is een groot en langdurig project. De uiteindelijke afronding zal waarschijnlijk in 2033 plaatsvinden. Om deze reden vinden we het heel belangrijk helder te communiceren over de werkzaamheden. Zo komt niemand voor verrassingen te staan. We hebben het gehele project opgedeeld in twee grote trajecten: de overgangsfase en het natuurontwikkelingstraject. Beide trajecten kennen vier fases. Ze kunnen deels naast elkaar en onafhankelijk van elkaar uitgevoerd worden.

De overgangsfase

We willen de voorspelbaarheid van het hele proces voor iedereen zo groot mogelijk maken. Daarom hebben we een ruwe planning gemaakt, op basis van doorlooptijden. Ook deze tijden blijven een schatting en zijn afhankelijk van externe factoren zoals weersomstandigheden. Zoals het nu lijkt zouden we kunnen beginnen in januari 2023. We zullen dan de eerste, tweede en derde fase afronden in een half jaar tot 8 maanden.

Het eerste tijdvak

De eerste fase is de voorbereiding voor het weghalen van de klasseerinstallatie. Dat is de grote verzameling machines die het zand drogen en sorteren. We maken een tijdelijk depot als opslag voor het gewonnen zand en grind. Zo kunnen we blijven leveren terwijl de klasseerinstallatie buiten dienst is. De transitie- of bouwfase is tijdelijk van aard

en heeft naar verwachting een doorlooptijd van zes maanden. De doorlooptijden zijn bepaald op basis van kentallen maar ze zijn afhankelijk van externe factoren, zoals weersomstandigheden. Tot aan de afronding van het volledige proces zullen hier nog graafmachines en bulldozers blijven rijden.

Het tweede tijdvak

Een essentieel onderdeel van het plan is dat het gewonnen zand en grind naar het Bedrijventerrein Zuid-Groningen wordt gepompt. Hiervoor gaan we een leidingtracé aanleggen. De klasseerinstallatie krijgt dan op de nieuwe locatie aanvoer door deze buizen. Het schone afvoerwater wordt weer teruggepompt door een andere buis.

Het derde tijdvak

In deze fase demonteren we de klasseerinstallatie. Alle bruikbare onderdelen vervoeren we naar de nieuwe locatie. In grofweg twee maanden zal de plek waar nu de klasseerinstallatie staat kaal zijn. Deze plek zal dan direct klaargemaakt worden voor verdere zandwinning.

Het vierde tijdvak

In de laatste fase bouwen we de klasseerinstallatie opnieuw op, op het Bedrijventerrein Zuid-Groningen. Deze werkzaamheden zullen vanzelfsprekend op de locatie zelf plaatsvinden. Ze zullen daardoor weinig overlast veroorzaken voor de omwonenden en omringende natuur van de Noordplas.

Het natuurontwikkelings traject

Het eerste tijdvak (vandaag-2025)

Deze fase betreft de huidige, al vergunde zandwinning. De dekgrond is al afgeruimd en er is al een plas. In die plas, de Noordplas, wordt zand gewonnen en een onderwatertalud gerealiseerd.

Het tweede tijdvak (2025-2027)

Deze fase gaat over de eerste uitbreiding van de Noordplas. Na het verwijderen van de installaties wordt aan de zuidkant een deel aan de Noordplas toegevoegd. De Beetserswijk steken we hier door en de elementen die zijn voorzien in het landschapsonwerp brengen we aan.

Het derde tijdvak (2027-2030)

Een volgende uitbreiding, ten zuidwesten van de oorspronkelijke Noordplas. De oevers krijgen tot de waterlijn al hun definitieve vorm. Hier beginnen we met de aanplant van struiken en bomen. Binnen drie jaar is deze uitbreiding van de plas een feit. De zandzuiger blijft hier actief om verder te verdiepen.

Het vierde tijdvak (2030-2033)

De laatste uitbreiding, aan de andere kant van de Beetserswijk. De oevers hebben tot de waterlijn hun definitieve vorm. We planten struiken en bomen aan en ook hier is binnen drie jaar de uitbreiding van de plas afgerond. Het nieuwe fietspad is aangelegd en alle landschapsvoorzieningen zijn aanwezig. Ook hier blijft de zandzuiger actief om verder te verdiepen. <

De invloed van geluid op dieren kan zeer groot zijn

Oog en oor willen ook wat!

Effecten

In de huidige situatie op de Noordplas zijn grote industriële installaties zichtbaar. Enkele onderdelen van deze installaties steken wel tien meter de lucht in. Dat zijn opvallende elementen in een landschap dat we verder kennen als bosrijk, waterrijk en agrarisch.

Het project Waar Ook De Natuur Wint zal slechts een varende zandzuiger hebben met daaraan een leiding. Dit vaartuig beweegt zich door de plas en wint zodoende onze grondstoffen. Het grootste deel van de begroeiing rond de plas zal in feite hoger zijn.

Dat is natuurlijk een enorm verschil met de hoge constructies van de klasseerinstallatie die er nu staat. Het meest industriële onderdeel van

Vanaf de camping en vanaf het strand is geen installatie meer te zien

Kremer Zand en Grind, zichtbaar vanaf de recreatieplas, zal dus verdwijnen uit dit gebied. De recreatieve belevingswaarde gaat daarmee enorm vooruit: vanaf de camping en vanaf het strand is geen installatie meer te zien.

Ook voor omwonenden zal de verbetering significant zijn.

Om deze redenen is in de milieu effect rapportage het visuele effect, ten opzichte van het nul-alternatief, beoordeeld met ++.

Stille wateren hebben diepe gronden

Deze uitdrukking roept argwaan op. "Opgepast, er gaat iets schuil achter dit gedrag!" Bij Waar Ook De Natuur Wint is de argwaan onterecht, kunnen we je verzekeren. Hij is gewoon letterlijk. Onder onze wateren zitten nu eenmaal diepe gronden. En de wateren, die worden zeker stil.

De invloed van geluid op dieren kan zeer groot zijn. Sommige dieren vluchten bij het waarnemen van industrieel geluid, vele dieren zullen zich niet vestigen naast een rumoerige geluidsbron. Weinig mensen weten echter dat deze dierenmigratie ook weer invloed heeft op planten. Het evenwicht in het systeem kan zodoende verstoord worden. In de huidige situatie maken alle installaties geluid. De ene harder dan de andere. Het transport gaat met vrachtwagens. Ook deze maken uiteraard geluid.

[Lees verder op de volgende pagina >](#)

➤ Al dit geluid zal bij het project Waar Ook De Natuur Wint verdwenen zijn. Doordat de klasseerinstallatie verhuist en het vervoer van grondstoffen door een pijpleiding gaat is er een enorme verbetering merkbaar.

De enige geluidsbron zal de geluidsarme zandzuiger zijn. De milieu effect rapportage oordeelt het effect van geluid op de omgeving met ++. Op het gebied van geluidshinder kunnen we dus zeker zeggen dat ook de natuur wint.

Grondwaterpeil in gevaar?!

Er is al een plas, en die is al diep. En die vergroten we door stukken land eraast ook uit te graven, die laten we dan ook vollopen met water. Dat moet wel invloed hebben op de vochthuishouding van de bodem. Dit logische voorgevoel is terecht. Er verandert veel op het gebied van de waterhuishouding. Daar heeft de milieu effect rapportage ook oog voor.

De vraag die beantwoord wordt in de mer gaat zelfs verder: beïnvloeden we niet het grondwaterpeil?

Gelukkig is het antwoord nee. We zouden het grondwaterpeil aantasten als de grondwaterstand hoger of lager wordt dan gewenst. Heftige verdroging levert zelfs een hogere stikstofuitstoot op: door een gebrek aan vocht ontstaan scheurtjes en zo is er meer contact met de buitenlucht. Een te hoog peil zorgt voor een moeilijke toegankelijkheid voor dieren en voor te drassige grond voor veel planten om te groeien.

Er is voor de mer onderzocht of de uitbreiding van de winplas verdroging of vernetting tot gevolg heeft. Dat is niet het geval. Het grondwaterpeil blijft onaangetast. Het verschil met de toekomstige situatie is beoordeeld als neutraal. <

Het Lantaarnrife

Van landschapsonwerp tot geologiepad

Annie Beugel, landschapsonwerper Laos

Zonder het prachtige landschapsonwerp van de landschapsarchitecten van Laos had Waar Ook De Natuur Wint nooit zo mooi kunnen worden. Daarom vonden we het een goed idee om Laos voor deze krant te bevragen. Een vraaggesprek met Annie Beugel, landschapsonwerper van Laos en bedenker van het Geologiepad.

Annie, met de deur in huis: vind je het een leuk project?

Ja, er zit zoveel in! Dat vind ik wel mooi hoor. Het is landschapsonwerp, inrichting én objecten ontwerpen. En dat allemaal vanaf het begin heel transparant, voor iedereen. Ik vind dat wel bijzonder. Al bij het maken van de eerste schetsen hebben we bewoners betrokken. Dan konden zij hun ideeën en wensen kenbaar maken. Zo waren er mensen die juist wel uitzicht op de nieuwe plas zouden willen hebben, en mensen die dat absoluut niet wilden. Ook was er zorg over de beslotenheid van de tuin. Het is ook wel een verschil: eerst grenst de tuin aan een akker en later is er op die plek een bos. Dat hebben we allemaal kunnen meenemen in het ontwerp. We hebben zelfs het water zo gepositioneerd dat mensen vanuit het bos niet zomaar een tuin in kunnen lopen.

Daarnaast: hoe zorg je ervoor dat het niet alleen een interessant gebied is voor de mensen die er wonen, maar ook voor de mensen die er recreëren? Voor ons als LAOS is het mooi om te zien dat Kremer Zand en Grind haar best doet om de belangen van mens en dier samen te voegen met hun economische belang. Ze hadden natuurlijk ook gewoon een groot hek om die plas kunnen zetten. Al met al vind ik het dus een leuk project.

Is een vraag voor 't ontwikkelen van natuur in een project van 30 ha gangbaar voor landschapsonwikkelaars? Groot of juist klein?

Wij werken op verschillende schalen en dat willen we ook zo blijven doen. We ontwerpen soms particuliere tuinen. Maar we maken ook landschapsvisionen voor veel grotere gebieden. Als je te zo vraagt is Waar Ook De Natuur Wint wel één van de grotere projecten. Een winplausuitbreiding heeft een grote impact heeft op het landschap. Dat maakt het voor ons interessant.

Kennen jullie meer winplassen waar de zandwinning gelijktijdig met natuurontwikkeling plaatsvindt?

Wij kennen ze zelf niet. Ik denk dat dit best heel zeldzaam is zo. In ons vak is tijd altijd een grote speler, alles heeft tijd nodig om te ontwikkelen, te groeien. Omdat we bij Waar Ook De Natuur Wint gelijk op gaan qua verhoging van de natuurwaarde en

economische activiteit, zal er ook veel eerder resultaat te zien zijn.

We gaan waar 't kan gelijk de oevers maken en vanaf die oevers begint Kremer met winnen. Daar kan onze beplanting dan al groeien.

De vlonder op de kop van de Beetserswijk markeert de historische ontginningslijn. Het is een ontmoetingsplek aan de plas aan het einde van het bestaande fiets-/zandpad.

Hebben jullie voor dergelijke opgaven ook (externe) biologen en andere natuurwetenschappers ingeschakeld?

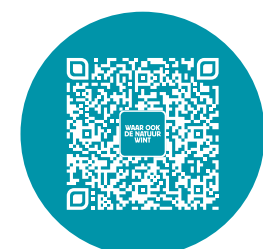
Voor Waar Ook De Natuur Wint hebben we samenwerking gezocht met verschillende ecologen. We hebben ze gevraagd wat belangrijke natuurtypen zijn in deze regio. Daar werken wij als landschapsarchitect mee. Het idee is dat we de natuur die rondom de zuidplas leeft, de stilte gunnen zich verder te ontwikkelen. De Noordplas, de nieuwe plas dus, wordt de rustige kant. Daar kan fauna, nieuw of al aanwezig, zich vestigen. We geven de oeverzwaluw bijvoorbeeld nog weer meer ruimte, en we houden rekening met de toendrarietgans.

Uitzichtpunt Beetserswijk

De vlonder op de kop van de Beetserswijk markeert de historische ontginningslijn. Het is een ontmoetingsplek aan de plas aan het einde van het bestaande fiets-/zandpad. Een verbreding van het zandpad biedt de mogelijkheid voor het parkeren. Het is een plek waar de doorbraak van de Beetserswijk wordt getoond. De vlonder is gelegen in een rietzoom.

Ik las dat jullie naast bos en moeras ook ruigteveld gaan ontwikkelen. Zijn dat dan die natuurtypen die je bedoelt?

Jazeker! Ruigteveld is één van de vele natuurtypen die voorkomen in de Index Natuur en Landschap. In die index zijn alle natuurbeheertypen in Nederland opgenomen. Zo ontstaat een breed erkende natuurtaal die zowel landschapsonwerpers als landschapsbeheerders begrijpen.

Scan de QR-code voor meer informatie

Lees verder op de volgende pagina >

Locaties van de geologische tijdsmarkering

Op 4 plekken in de paden rondom de plas worden geologische tijdsmarkeringen gemaakt. Deze markeringen vertellen het verhaal over het materiaal dat hier in de ondergrond is gevonden en de bijbehorende geologische tijdperiode.

> Ruigteveld is een natuurzone die deels begroeid is door wild struikgewas en ook deels kaal blijft. Vlier en wilgen groeien goed op ruigteveld en het gebied trekt veel insecten aan. Het is een prettig leefgebied voor een aantal vogelsoorten zoals de blauwborst, de sprinkhaanzanger en soms de velduil.

Hebben jullie specifieke afwegingen en beslissingen gemaakt om er voor te zorgen dat een zeker type dier zich thuis kan voelen? En planten jullie alleen maar inheemse plantsoorten aan?

Het begint altijd met wat er al is. We kijken naar de bodemondergrond en hoe zit de waterhuishouding in elkaar. Wat voor natuurtypen zijn daar dan mogelijk?

Dat is allemaal afhankelijk van of het gemaakt kan worden. Hier wilden bijvoorbeeld we graag poelen, en die kunnen hier ook ontstaan, gelukkig. Dat heeft namelijk weer te maken met het grondwaterniveau en ga zo maar door. Dat is dus de basis.

We kijken ook naar welke dieren er al zijn. In het bos zit onder meer de grote bosmuis. Om andere dieren aan te trekken worden er verschillende natuurtypen gemaakt. De diversiteit zit in de verschillende types, maar ook in de oevers. We maken rietoevers, maar ook steile zandige oevers. Die gebruiken de oeverwaluwen om hun nesten in te maken. De toendrarietgans overwintert al bij de Zuidplas. Ter compensatie van de realisatie van het drijvende zonnepark bieden we bij de

nieuwe plas een rustige plek waar ze kunnen overwinteren. Daar richten we ons ontwerp dan op in.

Al met al is alles dat we doen in Waar Ook De Natuur Wint inheems en passend bij de ondergrond. Dat was de vraag van Kremer Zand en Grind, dat vinden we zelf passend in de omgeving, en zo verstoren we geen ecosystemen.

Geologiepad Een opvallend element in jullie ontwerp is het Geologiepad. Kun je daar iets over vertellen?

Door Kremer Zand en Grind wordt zand gewonnen omdat hier zand in de bodem zit. Maar er is nog veel meer aanwezig in de ondergrond dat je niet ziet. Met alleen maar mooie landschapsontwikkeling zou er geen enkel element zijn dat de bezoeker hier iets over vertelt. Met het geologiepad willen we de aanwezigheid van de mineralen en gesteente die zich onder de oevers en de plas bevinden bovengronds halen.

Op 4 plekken in de paden rondom de plas maken we daarom geologische tijdsmarkeringen. Deze markeringen vertellen het verhaal over het materiaal die hier in de ondergrond zijn gevonden en de bijbehorende geologische tijdperiode. De tijdsmarkering bestaat uit een betonplaat met stroken cortenstaal. In die stroken cortenstaal graveren we woorden. De beton- en cortenstroken vormen samen een nieuw profiel dat de informatie over de geologische tijdperiode weergeeft.

Dus in het pad zijn op één plek de woorden 'krijt – 65,5-145,5 miljoen jaar geleden – glauconiet – randzee – laagland' gegraveerd. Met dit pad willen we de bezoeker, recreant en voorbijganger verrassen. Wie meer wil weten kan via de QR-code bij de tijdsmarkering meer informatie vinden. Daar kan de bezoeker bijvoorbeeld lezen dat de bijzondere blauwe kleur van het water komt door glauconiet dat in de bodem zit. Deze beleving, deze ontdekkingsreis, wilden we de bezoekers niet onthouden. Zo kunnen we iedereen, omwonenden en recreanten, een informatieve verdieping geven in het project, over waar de

ondergrond waar iedereen op loopt uit bestaat.

Kunstobject Ook opvallend is de stalen boom. Waarom staat die daar?

De Beetserwijk breken we door. Daarvoor moet een aantal bomen gekapt worden. Het bestaande fietspad wordt dan omgelegd. Ter nagedachtenis aan die bomen plaatsen we aan de westkant een herinneringsobject. Vanaf de oostkant maken we een uitkijkpunt dat een goed zicht geeft.

We maken een stalen boom. Of eigenlijk maken we een stalen omtrek van een boom. En die omtrek is precies zo groot als de bomen die we op dat moment kappen. Daarmee zetten we de tijd stil. De bomen die we niet kappen zullen natuurlijk verder groeien.

Hiermee zetten we de tijd stil. De bomen die we niet kappen zullen natuurlijk verder groeien.

De eerste boom die de kijker ziet vanaf het uitkijkpunt zal deze stalen boom zijn. Daar achter staan de bomen die niet gekapt hoefden te worden. Zij zullen groter worden dan de stalen boom. Maar de stalen boom, die zal de kijker altijd doen denken aan de bomen die hier gestaan hebben. Deze symboliek vinden we waardevol voor een plek waar natuurbeleving zo belangrijk is. <

Oeverwaluw

Sand Martin, Riparia riparia
Zwaluwen (Hirundinidae)

WEETJES
HOREN, ZIEN EN VOELLEN

De oeverwaluw

De oeverwaluw is een veel voorkomende zangvogel. De vogel is vaak te vinden in waterrijk gebied, gezien de naam niet heel verrassend. Maar weet u waar oeverwaluwen hun nest bouwen? Dat is niet tussen het riet of in de struiken aan de oever. De oeverwaluw graaft tunnels.

Het is een heel sociale vogel, je zult ze niet gauw alleen zien. Daarom vestigt zich op een fijne plek al gauw een hele broedkolonie.

In steile oevers of afgravingen maken ze holletjes. Die holletjes zitten vaak dicht bij elkaar. Het ene holletje is slechts 10 centimeter diep, er bestaan ook tunneltjes van een meter. Achter in het holletje bouwen ze een nestje van stro en veren, om eitjes in te leggen.

Soms gebruiken ze de gangen opnieuw, maar meestal graven ze een nieuwe. Zo kan het voorkomen dat sommige oevers helemaal vol zitten met holletjes, onder, boven en naast elkaar. Mooi toch?

Schrijf je in voor onze nieuwsbrief & blijf op de hoogte van alle ontwikkelingen!

Colofon

Deze uitgave is met zorg samengesteld en mogelijk gemaakt door Kremer Zand en Grind.

Concept, design en opmaak is gedaan door La Compagnie, Groningen www.lacompagnie.nl

Opdrachtgever:
Kremer Zand en Grind
Pieter de Keyserstraat 3
7825 VE Emmen

Met medewerking van:
Chris Kremer
Annie Beugel

Interviews en tekst:
Jan Havik

Eindredactie:
Renate Boschma
Björn Rubingh
Ilse Graansma

© Waar Ook De Natuur Wint

Deze uitgave is geproduceerd volgens FSC keurmerk wat de zekerheid geeft dat de grondstof voor dit papier afkomstig is uit verantwoord beheerde bossen wereldwijd.